

مهران امیری / کارشناس کسب و کارهای نوپا

هر هفته در این صفحه به تغییرات مهم در ایران از دریچه فرهنگ استارت‌آپی نگاه می‌کنیم؛ این بار مهران امیری، مشاور کسب و کارهای استارت‌آپی و مراکز شتابدهی توضیح داده چطور استارت‌آپ‌ها کمک کردند مفهوم «مدیر» در اقتصاد کشور دستخوش تغییر شود. اگرچه هنوز عمق این تغییرات زیاد نیست.

فرهنگ استارت‌آپی

مدیریت داستان‌های خودش را دارد. اگر از جذابیت ذاتی آن برای برخی افراد بگذریم، اگر مزایای ناشی از آن را کنار بگذاریم، اگر القاب و عناوین جنبی‌اش را نادیده بگیریم اما مسئولیت‌ها و دشواری‌های فراوان آن را نمی‌توان نادیده گرفت. در هر صورت چه با نگاهی مشتاق به این موضوع بنگریم و چه آن را وظیفه‌ای مهم در اندازه و قالب خودش بدانیم، نمی‌توان از اهمیت و کارکردهای آن چشم‌پوشی کرد. جنبه‌های گوناگون کار مهم و اثرگذار مدیریت در محیط‌های نوآورانه همچون بسترهای کسب و کارهای نوپا و استارت‌آپی این روزها به متر و معیاری برای مقایسه کسب و کارهای مختلف تبدیل شده است.

استارت‌آپ‌ها مدیر بودن را به شیوه تازه‌ای تعریف کرده‌اند

مدیران صمیمی به جای مدیران اخمو!

امروز نمونه‌های بسیاری از مدیرانی را می‌بینیم که جوان‌تر از مدیران سنتی، با پوشش و رفتاری دلنشین‌تر و در فضاهایی صمیمی‌تر در دسترس هستند. آنها احتمالاً همکاران‌شان را با اسم کوچک صدا می‌زنند و از اینکه بدون ذکر القاب و عناوین مورد خطاب قرار گیرند دلخور نخواهند شد!

فرهنگ مدیریتی نوین مبتنی بر شایسته‌سالاری، پرهیز از اقدامات بدون برنامه، کاهش هزینه، افزایش بهره‌وری و توسعه متوازن و پایدار است. این فرهنگی است که استارت‌آپ‌ها به آن دامن زده‌اند.

مفهوم مدیریت چطور عوض شد؟

تا همین چند سال پیش هر جا صحبت از کسب و کار، مدیریت و هدایت فعالیت‌های مختلف اقتصادی بود، چهره افرادی اخمو و اتوکشیده در نظر می‌آمد که ملاقات آنها احتمالاً با وقت قبلی مقدر می‌شد و در زمان ملاقات هم باید مدیر را در انتهای اتاقی بزرگ و میزی می‌دیدیم. میزی که بیشتر قرار بود بر ابهت و جبروت مدیر بیفزاید.

اما امروز نمونه‌های بسیاری از مدیرانی را می‌بینیم که جوان‌تر از مدیران سنتی، با پوشش و رفتاری دلنشین‌تر و در فضاهایی صمیمی‌تر در دسترس هستند. آنها احتمالاً همکاران‌شان را با اسم کوچک صدا می‌زنند و از اینکه بدون ذکر القاب و عناوین مورد خطاب قرار گیرند دلخور نخواهند شد، اتاق‌ها و دکوراسیون کلاسیک محل کار و البته اتاق مدیران، جای خودشان را به ساختارهای اداری گنجانده شده در یک فضای یکدست و بزرگ با کمترین دیوار داده و رسیدن به مدیر چندان دشوار نیست.

تغییرات ظاهری در فضاها، ابزار و شیوه تعامل کارکنان که از چند دهه پیش در سازمان‌های اداری دنیا شکل گرفته، به برخی از ساختارهای اداری و اجرایی ما نیز وارد شده. این تغییرات که از نزدیک به دو دهه پیش با تأسیس بانک‌های خصوصی شروع شد، در مسیر شکل‌گیری زیست‌بوم کسب و کارهای نوپا (استارت‌آپ‌ها) در کشور گسترش بیشتری یافت. امروز حتی در پاره‌ای از ادارات و سازمان‌های دولتی که عموماً در مقابل این تغییرات مقاومت بیشتری دارند، هم می‌توان نشانه‌هایی از این نوع تغییرات ظاهری را دید.

مدیرانی منعطف‌تر و دوستدار نوآوری

تغییر در شمایل بیرونی سازمان‌ها ریشه در دگرگونی دیدگاه‌های غالب ساختارهای مدیریتی دارد که نسل جدید کارکنان و تعدادی از مدیران در خلال گسترش ارتباطات با جهان پیرامون خود با آن آشنا شده‌اند. این افراد تغییرات امیدبخشی در بدنه ایجاد کرده‌اند و تغییراتی را هم در فرهنگ مدیریتی رقم زده‌اند؛ اگرچه پرسش بزرگ همواره درباره عمق این تغییرات بوده و اینکه آیا کارکرد مناسبی برای بهبود روندها داشته‌اند یا خیر؟ از طرفی ظهور گروه‌های خلاق و نوآوری که شیوه‌های نوین

خلق و هدایت کسب و کار را در برنامه خود دارند، در کنار گسترش بستر نوآوری در کشور، تغییر در شکل ظاهری اداره امور را سرعت داده، اگرچه باز باید اعتراف کنیم که این تغییرات چندان عمیق نیست. در واقع ساختار مدیریت و فرهنگ حاکم بر آن نتوانسته پایه‌ای زیست‌بوم نوآوری پیش برود. امروز حتی در تعدادی از مراکز شتابدهی و نوآوری که قرار است به توسعه زیست‌بوم نوآوری کمک کنند هم نمی‌توان فرهنگ و ساختار مدیریتی نوین و متناسب با نیاز روز را پیدا کرد.

وقتی «حفظ وضع موجود» ضدارزش شد!

مدیریت در فرهنگ جدید سازمانی، پیوند گسترده‌ای با نوآوری دارد؛ این پیوستگی نه از سر اجبار بلکه جزئی از فرآیند روزمره سازمان‌هاست. صرف‌نظر از اینکه اندازه سازمان‌ها چقدر و با چه تعداد کارکرد باشد، دنبال کردن برنامه‌های نوآورانه به یک کار مستمر در پس‌زمینه همه کارهای دیگر تبدیل شده. این وضعیت در کسب و کارهای نوپا اهمیتی معادل با مرگ و زندگی دارد؛ در حالی که در سازمان‌های مربوط به آنها همچون مراکز نوآوری و شتابدهی، پارک‌های علم و فناوری، مراکز رشد، بخش‌های تنظیم مقررات و سیاستگذار دولتی نیز از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است. فرهنگ مدیریتی نوین مبتنی بر شایسته‌سالاری، پرهیز از اقدامات بدون برنامه، کاهش هزینه، افزایش بهره‌وری و توسعه متوازن و پایدار است. این فرهنگی است که استارت‌آپ‌ها به آن دامن زده‌اند. اگرچه باز باید گفت برخی مدیران با رویکرد سنتی که با تکیه بر پول یا جایگاه‌های بر ساخته دولتی قادر به حضور و نقش‌آفرینی در زیست‌بوم کسب و کارهای نوپا شده‌اند مسیری متفاوت با فرهنگ این بستر را دنبال می‌کنند اما می‌توان امیدوار بود که شروع نقش‌آفرینی نسل جدید در زیست‌بوم تازه شکل گرفته کسب و کارهای نوپا اگرچه همه‌جا موجب دگرگونی در مناسبات مدیریتی نشده اما برخی تغییرات را بر ساختارهای سنتی مدیریتی تحمیل کرده. این تغییرات با همه کاستی‌ها نشانه پویایی و حرکت رو به جلو در زیست‌بوم استارت‌آپی و تأثیر این زیست‌بوم بر فرهنگ مدیریت سازمان‌ها، نهادها و کسب و کارهای مختلف کشور است.